

05

A

948

IN
SYSTEMATIS THEOLOGICI PARTEM
Primam Generalem,
DE RELIGIONE ET EJUS ARTICULIS
Generatim consideratis.

DISPUTATIO II.

De
RELIGIONE
CHRISTIANA, QUOD
ILLA SOLA SIT VERA ET
CAPESSENDA.

Quam
ALTISSIMO ADSPIRANTE
SUB
PRÆSIDIO
BALTHASARIS MEISNERI
S. S. Th. D. & Profefs. publ.

Placidâ συζητησὶ ventilandam exhibet
CHRISTIANUS KÖCKERT,
Lübecens. Saxo.

*Ad diem 10. Augusti horis pomeridianis,
in Auditorio minori.*

WITTEBERGÆ,

Excusa Typis JOHANNIS GORMANNI,
ANNO M DC XXV.

249 A 50

DISPUTATIO II.

De Religione Christianâ, quod illa sola
sit vera & capessenda.

NON planè insulsè flos illibatus
populi, Suadèq; medulla Tullius scriptum
reliquit, Deos (Deum voluit dicere sem-
per hîc errarunt Ethnici) quâ mente,
quâ pietate quisq; colat religionem, in-
tueri, Religione enim vita constat. Cùm
verò omnes religione moveantur, sua
autem cuiq; optima videatur, ut quæ non ratione sed affectu
dijudicetur à singulis, nostrum est, qui Christiani audimus,
sedulo cavere, ne pro λόγῳ Rom. 12. v. 1. falsam, Jer. 8, 5. pro
purâ & immaculatâ, Jac. 1, 26. vanam doctrinam Jer. 10, 18.
vel ipsi arripiamus, vel ab aliis obtrudi nobis rerum ignavis
patiamur. Etenim ut est in proverbio: Religionem non quo
nos volumus, sed quo nos ducit, sequi debemus. Quid? quod
vel sexcenta scripturæ monita ex falsis veram religionem esse
deligendam seriò præcipiant. Inculcat hoc Christus Matth.
7. 15. & cap. 24. 25. & 26. Paulus Philip. 3, 2. Johannes 1. Ep.
4, 1. ubi jubemur δοξασθῆναι τῆ ἀληθείᾳ. Quibus adhorta-
tionibus locum relicturi, ex omnium religionum censu illi de-
mum palmam damus, quæ Christiana appellari consuevit. Huius
igitur uberio rem considerationem priori Generali de Reli-
gione Disquisitioni per Dei omnipotentis gratiam jam nunc
subjungemus.

Annue summe Deus nostris precor annue captis
Te non dante labor noster inanis erit.

A 2

TEHO

Velut Christiani, sic Christiana Religio à solo Christo, tanquam ab autore primo, nomen habet, licet postea etiam alias quoque denominationes aliis respectibus consequatur.

Εξήγησις

Christiana Religio Primariam denominationem à solo Christo accepit, tanquam ejus Autore primo, cui hic honor debetur propter primam institutionem, propagationem, illustriorem manifestationem, confirmationem. Quis enim in Paradiso primus primis parentibus hanc doctrinam proposuit? Christus? Gen 3. 15. confer Chaldeum Paraphrasten in eod. c. 3. v. 8. ubi expressa est vox Meimera seu τὸ λόγῳ. Quis eandem per Prophetas Sanctos Dei homines Spiritu Dei actos propagavit? Christus Hebr. 1. v. 1. Luc. 2. 70. Quis viam Dei in veritate docuit? Christus. Matth. 22, v. 16 Heb 1. 2. Matth. 4. 20. Joh. 1, 18. Quis Apostolos religionis orthodoxæ præcones in omnes mundi angulos, remotissimasq; terrarum oras ablegavit? Christus Matt. 28, 19. Marc. 16. 15. Quis deniq; divinis divinam doctrinam stabilivit miraculis? Idem Christus Joh. 3. 2. Marc. 16, 25.

Neq; tamen ita solus & primus author statuitur Christus, ut prima & tertia Trinitatis persona, Pater scilicet & Spiritus Sanctus excludantur. 1. cum ab inclusione unius ad exclusionem alterius non valeat consequentia, ut vulgatum axioma Logicorū habet. 2. cum opera Trinitatis ad extra sint indivisa, ad quam operum divinorum classem totum Religionis Christianæ negotium referendum esse, quis nesciat? 3. cum in operibus ad extra & respectu creaturarū, quando nominatur tantum una persona vel duæ tota Trinitas intelligatur juxta observationem Chemn. in L. C. p. 1 p. 98. 4. Cum Religionis Christianæ & Pater & Spiritus Sanctus autores salutentur in sacris literis. *Sermo enim quem audisti, non est meus, sed ejus, qui misit me, PATRIS* inquit Christus Joh. 14, 24. confer. ejusdem cap. v. 10. & 11. *Spiritus Sanctus est, quo impulsore agitati sancti viri, Prophetæ scilicet locuti sunt.* 2 Petr. 1, 21. *Spiritus sanctus est, qui prænuntiavit in Prophetis passiones Christi* 1. Pet. 1. 11. Atq; hæc primaria hujus appellationis, qua Religio Christiana talis dicitur, est ratio. Secundaria hujus Denominationis causa potest desumi 1. à Materia, & 2. quidem Subjecto. in hæfionis, qui est Christianus populus, qui induit Christum ejusq; particeps ac imitator est, h. e. verè Christiana, Catholica atq; orthodoxa Ecclesia, in qua
sola

vera est vera Religio cum ipsa sit in manu voluntatis & stabilitate
veritatis 1. Tim 3, 15. 2. Objecto principali seu Speciali quod Chri-
stus cui uni nos religio religat, quia inter mentem nostram, quā
illum intelligimus & veritatē id est lucem interiorē per quam illū
cognoscimus, quaq; illum colimus, nulla interposita creatura est.
Christus enim est, de quo testantur scripturae Joh. 5, 39. 4. de quo Moses scri-
psit in lege & propheta vi. Cor. 2, 2. 2. Forma, quæ cōsistit tum in omni-
modā cū Christi doctrinā vivā voce tradita conformitate tum in
exacto omnium fidei articulorum systimate. 3. Fine qui hic est,
ut credamus quod Iesus sit Christus ille filius Dei, & ut credentes vitam ha-
beamus per nomen ipsius Joh. 20, 31. 4. Effectu, quia homines efficit
Christianos. / ex Ethnicis Christo addictos seu fideles, Christo
constanter adhærentes. 1 Act. 11, 25, 26.

3. Eadem Christiana Religio habet alias quoq; appellationes,
quæ tamen omnes secundariæ sunt, aliosq; ob respectus eidē assi-
gnantur: Dicitur n. Religio Vera 1. respectu oppositionis quatenus
opponitur 1. falsæ Sap 4, v. 11. & falsitati Jer. 8, 5. vanitati Ps. 24, 4.
& 31, 7. 3. mendacio Jer. 20, 7. Somniis Jer. 23, 28. cuiuslibet errori seu πῶς
& πῶς 2. Th. 2, 10. 2. quia veritas est. Joh. 17, 18. 2. Th. 2, v. 10. 3. quia
firma & stabilis Ps. 93, 5. imò βεβαιότερος λόγος 2. Pet. 1, v. 20.

2. Appellatur Sana 1. Tim. 6, 3. 2. Tim. 1, 13. metaph. ducta à me-
dicis quibus valetudo recuperata post Deum accepta fertur. Sana
autem vocatur ratione sui ipsi9: quia utilis est ad docendū ad arguendū
ad corrigendū, ad erudiendum in justitiā 2. Tim. 3, 17. 2. respectu nostri
quibus sanitatem spiritualem confert. Etenim neq; herba neq; mala-
gma sanavit eos sed tuus Domine sermo, qui sanat omnia. Sap. 16, 12.

3. Nuncupatur Munda & Immaculata Jac. 1, 27. partim ratione
subiecti, apud quos deprehenditur, qui sunt mundi corde Matth. 5, 8.
quiq; à mundo se illibatos servant Jac. 1, v. ult. 2. partim effecti,
nempe purificationis Ps 19, 11. & 12. 4. Dicitur & Catholica quod eā
nō unus aut alter cætus sed tota Christianorū multitudo omnes
omnino fideles, ubicunq; terrarū vivant, uno ore constanter pro-
fiteantur. 5. Orthodoxa vocatur, quo sensu opponitur heterodo-
xa, quæ dogma quoddā peculiare & scripturis vel omni vel ali-
qua ex parte adversum spargit. Tantum de Synonimis Christia-
næ religionis, præcipuis, quibus addi possunt alia Religionis veræ
attributa, quæ cum in genere Religioni assignata extent in priori
proximè præcedēti disputatione, huc ad Christianā Religionē in
specie facile accommodari possunt.

A 3

3. Cate-

Polan. lib. 9
Syntag. c. 1.
4 Act. 19.
v. ult.

rum facere videtur uberior exactiorq; nominis Christiani cogni-
tio. In eo igitur cum primis consideranda sunt 1. ejus derivatio
& significatio. Vox Christianus sive *χριστιανός* quoad originem
suam non est Latina sed Græcanica, derivaturq; non *ἀπὸ τῆς*
χεῖρας quod est uti, sicuti Justino videtur, Apol. 2. illud enim sem-
per scribitur per jota hoc per *ἥτα*: neq; à chrismatè ut censet Bar-
radius l. 9. Conc. Evang. c. 2. Sed à verbo *χρίειν* quod est ungere
item pungere unde fit passivum *χρίομαι* ungor hinc oritur verba-
le nomen *χριστός* idem quod unctus, cui respondet Hebræum
מִשָּׁח à radice *שָׁח* unxit. A verbali *χριστός* porro fit *χριστιανός*
Christianus qui se Christi discipulum profitetur & à Christo se de-
nominat. Unde & Christiani uncti Dei appellantur Psal. 105. 16.
2. Appellationis ratio. Ab Imperatore suo peculiare olim mili-
tes sortiebantur nomen. Pompeii enim castra qui sequebantur,
Pompeiani, à Cæsaris partibus qui stabant Cæsariani diceban-
tur. Dux sacræ & spiritualis militiæ est Christus Apoc. 12. ille so-
lus est *אֵלֶּיָם מִלְחָמָה* Exod. 15. 3. apud hunc stipendia merere cepi-
mus quando baptismatis lavacro tincti sumus. Unde etiam me-
ritum ab hoc duce Christiani cognomen duximus. Quemad-
modum vero *Christi nomen est nuncupatio potestatis & regni* teste
Lactantio lib. 4. d. v. cap. 1. 7. Sic Christiani titulus Christum in-
volvens & à Christo derivatus summam innuit excellentiam &
potestatem. Ut enim ille, Christus inquam, unctus est à Patre,
præ consortibus Psal. 45. 8. ita nos uncti sumus, ab hoc uncto, cum
consortibus. Ut in V. Test. Reges, Prophetæ & Sacerdotes un-
gebantur, & præter hos supremi ordinis homines nemo in un-
ctionis hujus consortium admittebatur, sic nos qui Christiani
seu spiritualiter uncti sumus, Christo acceptum ferimus, quod
simus *regale Sacerdotium* 1 Pet. 2, 9. *Reges & Sacerdotes coram Deo &*
Patre ejus Apoc. 1, 6. De hac vero Christianorum præstantiâ cum
luculenter elegantissimeq; disseruerit Cl. Rev. & Excellentissimus
Dominus Præses, Patronus & Præceptor meus semper honoran-
dus, in oratione suâ, quæ inscribitur *Christianus*, memor ero vete-
ris effati, Manum de tabulâ, nec noctuas Athenas feram. 3. Usur-
patio, usurpatur hæc vox vel in bonam partem, tum in *Sacra*
Scriptu-

Scriptura Act. 11, 25. Act. 26, 28. 1. Petr. 4, 16. tum in Ecclesiasticis scriptoribus. B. Augustinus Christum ita compellat vocasti me nomine tuo, signasti me sanguine tuo, unxisti me oleo tuo, de quo tu unctus fuisti, ut à te Christo dicerer Christianus August. in soliloq. cit. Cam. cent. 3. c. 4. Apertius Athanasius in orat. contra Arrianos. Nunquam populus Episcoporum, suorum, sed Domini, in quem creditum fuit, nomen usurpavit. Certè non à beatis Apostolis præceptoribus nostris ministrisq. Evangelii Servatoris nostri nomenclationem, adepti sumus sed à Christo Christiani, & sumus & perhibemur. Lactantius d. ver. sapientia in fine lib. 4. Christiani esse desierunt, qui Christiano nomine amisso humana & externa vocabula induerunt. Vel in malam partem apud Ethnicos. Nero enim Anno 14. Imperii sui tale edictum edidit: Quisquis Christianum se esse confitetur, is tanquam generis humani convictus hostis sine ulteriori sui defensione, capite plectitur. Si Eiberis ascendit in mania, si coelum stetit, si terra movit, si fames, si lues, statim Christianus ad leonem acclamatur. Tertullianus citatus à Camer. c. 39. cent. 1. vide hujus generis plur. apud Camer. dist. c. 39. & cent. 3. c. 1, 2, 3, 4.

4. Hic pulchra datur occasio differendi de ardua illâ Quæstione. Possitne religio ab homine denominari? Resp. Nomina ab hominibus interdum assumere licet, non tamen eo fine, ut hos ipsos, à quibus denominatio petitur, solos primosq. fidei & veritatis inventores & inceptores statuamus, sed ut pretiosum à vilis separemus, Jer. 15. v. 10 hoc est, nostræ religionis socios ab alterius fidei & confessionis asseclis sejungamus. Quanquam autem hoc malè habet Calvinianos, magis Christianorum quàm Calvinianorum titulum adfectantes, nimirum ut hac generali appellatione ceu pelle ovinâ incautos facilius decipiant, exemplo tamen & autoritate eorum minimè adduci possumus, ut priorem opinionem deseramus, quæ sat multis stabilitur rationibus. 1. Etenim apud Esa: 44. 5. homines N. T. vocantur alii nomine Jacobi alii nomine Israelis, quod tamen nullibi improbari, sed potius loco dicto approbari cernimus. 2. Quis nescit Israelitæ veri nomen à Christo inditum esse Nathaneeli Joh. 1. v. 47. 3. Nonne vero D. Paulus fideles, quibus Christiani nomen in baptismo jam antè fuerat impositum, nuncupat Abrahamæ filios? Gal. 3. 7. 4. Nonne idem Apostolus semetipsum vel jam conversum dicitur

tat

tat Phariſæum, Act. 23. 8. 5. Quid de his dicendum, qui ob di-
vortium quod à ſana doctrinâ fecerāt, Nicolaitæ à Spiritu Sancto
appellantur. Apoc. 2. 6. 6. Quid? quod primitiva Eccleſia ſuo
quamlibet hæreſin peculiari nomine inſigniverit? Ergo quod
CHRISTO, quod Paulo, quod primæ Eccleſiæ diſtinctio-
nis gratiâ facere licuit, nobis in re ſimili facere non fit lici-
tum?

Breviter diſtinguimus inter nomen *Confessionale* & *magiſtrale*
(ut ita loqui fas fit) hoc, quod peritur ab homine tanquam fidei
magiſtro, negamus ulli mortalium competere, freti effato Paulino
1. Cor. 3, 13. Illud, quod diſtinctionis ergo deſumitur ab homine,
velut fideli miniſtro, ejus, cui addicti ſumus confessionis, omni-
nò tolerari poſſe judicamus. Sed ne ſoli facem allucere videar,
ablegandos puto eos, qui uberiori hujus controverſiæ cogno-
ſcendæ cupiditate ducuntur, ad eruditiffimū. Ad. Reverendi Cla-
riſſ. Excellentiffimiq; Dn. Dn. Balduini, Præceptoris Fautoris
Promotorisq; mei pl. colendi commentarium ſuper 1. Eplam
ad Corinth. c. 1. part. 2. quæſt. 3. conſulatur inſuper Calvinismus Gi-
ſenii Diſp. 1. Theſ. 9. & q. 3. Hæc de Theoremate 1.

THEORMA II.

*Religio Chriſtiana eſt doctrina, à Chriſto ipſo propoſita,
per Apoſtolos propagata, quâ Deus recte agnoſcitur & colitur,
ut vitam eternam confequamur.*

Definitio hæc conſtat Genere & cauſarum enumeratione.
Genus hoc eſt doctrina. Non enim religio Chriſtiana eſt nata
quædam lex quam non didicerimus, acceperimus, legerimus, ſed
ex natura ipſa arripuerimus hauſerimus expreſſerimus, non: ve-
rum in ſacris literis ejus cognitio deprehenditur, ad quas pervol-
vendas ea propter à Chriſto ablegamur. Joh. 5, 39. Cauſa effi-
ciens hic datur & principalis, quæ Chriſtus. Ille enim tum in
paradiſo, tum in diebus carnis ſuæ, hanc nobis enarravit. Joh. 1, 18
& minus principalis ſeu Inſtrumentalis nempe Apoſtoli, qui
partim voce partim ſcriptis doctrinam hanc longe lateq; diſſe-
minarunt, qui exiverunt & predicaverunt ubiq; locorum, Domino coope-
rante

orbis terra verba eorum Rom. 10, 18. qui loquuti sunt inspirati à Spir. S.
2. Pet. 1. 21. Non tamen est, quod quisquam putet ita dici Aposto-
los propagatores Relig. Christianæ: ut hujus laudis socios ha-
beant nullos. Prophetas Vet. Testam. sanè hunc sibi meritò ho-
norem vendicant cujus rei illustre documentum præbet vel solus
Elias, cujus singularis celebratur industria ac Zelus in repurgan-
da à fermento Baalítico vera doctrina quam etiã de meliori notã
populo commendavit ut videre est 1. Reg. 18. 12. & seq. Sed cum
hæc à Prophetis instituta propagatio intra Judææ regionis limites
ordinariè se continuerit, nec ultra sit progressa, Apostoli contra
totum orbem veritatis cælestis præconio repleverint, meritò his
propagationis hujus primatus defertur. Materia seu objectum
principale est DEUS unus in Essentiã & trinus in Personis,
1. Joh. 5, 8.

Forma consistit in duobus 1. agnitione Dei, cui Christus
ipse tribuit vitam eternam Johan. 17. 1. quæ est perfecta justitia & ra-
dix immortalitatis Sap. 15. 3. per quam multi justificantur Esa. 53. 11.
2. In cultu Dei Agnitio enim Dei non oportet sit duntaxat theo-
retica, sed cum primis practica, quare ad eam cultum Dei ac-
cedere necesse est. Nam scriptum est. Dominum Deum tuum a-
dorabis & illum solum coles. Matth. 4, 10. Non in verbis sed in factis
res nostræ religionis consistunt inquit Justin. Hæc si sciveritis, beati si-
feceritis, dicit salvator. Johan. 13, 17 vide 1. Cor. 13, 1. Finis est con-
sequutio vitæ æternæ. Pietas enim ad omnia utilis est, habens promif-
sionem, hujus & futura vitæ 1. Timoth. 4, 9. hic est finis fidei vita eter-
na 1. Petr. 1. 9. Etenim ut nauclero portus, in stadio currenti-
bus meta, militi victoria proposita est, sic Christiani
omnia consilia actionesque ad vitam referunt
beatiorē.

*Tendimus huc omnes metam properamus ad
unam.*

B

THEO.

THEOREMA III.

*Præcipui Christianæ Religionis articuli ratione objecto-
rum concernunt vel DEUM, vel Angelos, vel hominem.*

Hæc est generalis distributio Principalium articulorum Chri-
stianæ Religionis. Ut autem hæc paulo uberius & in specie expli-
centur, sequentia notanda sunt capita. 1. De DEO docent Chri-
stiani esse aliquem Deum, eumque esse Essentiam spirituales, æ-
ternam infinitam, veracem, omnipotentem, iustam, sapientem,
omnipræsentem, Patrem æternum, qui ab æterno genuerit Filium,
& Filium, qui est imago Patris, & Spiritum sanctum, ab utroque
procedentem. 2. Eundem unum in Essentia & Trinum in Per-
sonis Deum liberrimâ voluntate, omnes res, quæ factæ sunt, opti-
mas creasse, ut à creaturis præsertim ab honore eius bonitas cele-
braretur. 3. Ab eodem omnes res creatas conservari & gu-
bernari, & præcipuè pios à Deo curari. 4. Deum benevolo
erga homines affectu impulsam, voluntatem essentiamq; suam
nobis patefecisse in Sacra Scriptura, unde omnia, quæ ad salutem
nostram æternam necessaria sunt, sufficienter petere possumus.

De *Angelis* docent Christiani, esse illos creaturas seu Essentias Spiri-
tuales, à creatore Deo in bonitate & veritate, excellenti intelligentiâ
& virtute conditas, ut creatorem celebrent, hominibus inservi-
ant & æternâ felicitate fruantur. Eorum autem multos in con-
creatâ veritate non stetisse, sed liberâ voluntate deficientes. Dei-
que hominumque hostes factos, æternis vinculis ad iudicium re-
servari.

Hominem quod concernit. 1. Credunt Christiani, eun-
dem esse ad imaginem Dei conditum in sapientiâ mentis, rectitu-
dine voluntatis, & ordinatâ moderatione appetitus, idq; factum
in *Statu Integritatis*, verum postea imaginem Dei congenitam,
per peccatum in Paradiso admissum amissam esse unde sequuta
est cæcitas mentis, propensio voluntatis ad malum & ἀταξία
appetitus.

2. Autorem peccati, ab Adamo commissi, non esse DEUM,
sed Diabolum esse causam προκαταρκτικὴν, hominis vero liberū
arbitrium.

αὐτῆς αἰτίας ἐκείνης ἡ ἁρμολογία, hocque peccatum in omnes
posterios Adami penetrasse Rom. 5. Unde velut ex malâ radice
multa peccata actualia hodiè oriuntur. Idque pertinet ad *secundum*
statum hominis videlicet *Lapsus*.

3. Docent porro, Deum omniscium providisse hanc futu-
ram imaginis amissæ jacturam, Itaque cum hominem in æter-
num perire nollet, inde ab æterno paternum consilium de huma-
ni generis per Christum instituendâ *reparatione* iniisse. Illud consili-
um vero absolvitur 3. membris 1. Misericordia Dei, Patris erga
totum humanum genus. 2. Merito Christi pro omnibus homini-
bus, 3. Universali verbi ministerio in quo per Spiritum Sanctum
omnes homines vocantur. 4. Dicunt etiam Christum ve-
rum Deum & æternum Dei filium, in tempore, propter salutem
nostram, ex Maria virgine humanam naturam assumpsisse & ita
τέλειον θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον, in unâ Personâ existere, & constare
duabus naturis, divinâ & humanâ, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαίρε-
τως, ἀχωρίτως unitis. 5. Eundem triplici officio fungi. Pro-
phético Sacerdotali & Regio.

6. Fidem porro esse medium, quo Christum apprehendimus
& salutem consequimur. Hanc autem constare 1. notitiâ omni-
um articulorum fidei. 2. assensu 3. & fiduciâ ex Evangelicis pro-
missionibus de gratuita remissione peccatorum orta. 7. Duas
esse partes doctrinæ Christianæ, Legem & Evangelium. Illam
facienda, hoc credenda proponere, 8. Huius doctrinæ utrius-
que praxin esse pœnitentiam, quæ constat Contritione & fide,
quam sequitur Nova obedientia. 9. Hanc autem pœniten-
tiam reperiri nusquam nisi in unâ sanctâ Catholicâ & Apostolicâ
Ecclesiâ, quæ est cœtus amplectentium verbum Dei & utenti-
um Sacramentis, à Deo institutis, quibus Christo capiti inserun-
tur, regenerantur & post multas tribulationes, pro quibus aver-
tendis Deum orant, glorificantur. 10. Sacramenta sive sigil-
la gratiam conferentia N. T. esse duo: unum Initiationis videli-
cet Baptismum, Alterum Confirmationis, videlicet Cœnam Do-
mini. 11. Justificari hominem gratis universali Dei patris gra-
tiâ, merito Christi, & fide in Christum, per Spiritum Sanctum
accensâ.

accensa, Quæ omnia pertinent ad statum 3. *reparationis*. Sequitur
quartus *status post mortem*. Hic 1. Fatentur finem esse & vitæ huma-
næ & omnium rerum, Illud dicunt mortem corporis (anima e-
nim, quæ non cum corpore sepelitur, est immortalis,) hanc vo-
cant Novissimum diem. 2. Litibum Patrum, ac Purgatorium, ,
ut & eam quæ pro animarum ex inferno liberatione tum ad sanctos
defertur tum ab iisdem instituitur orationem pro ridiculo & inani
terriculamento habent quin potius statuunt post confirmatio-
nem seculi extremum futurum esse iudicium, ubi omnes coram
tribunali Christi constituemur & reddenda erit omnibus ratio
de dictis factis cogitatisque, & qui bona egerunt, resuscitatis, a-
nimam iterum donatis, glorificatisque à Christo corporibus, ibunt
in vitam æternam qui vero mala in ignem æternum. Hæc bre-
vis summa est potissimorum Christianæ Religionis Articulorum.

THEOREMA IV.

*Sola Religio Christiana est vera, id quod demonstrari
potest argumentis & numero plurimis & robore firmissimis.*

Certitudinem & veritatem Christianæ Religionis variè
varii probant. Præstitit hoc Flacius p. 2. Clav. tract. 7. Mornæus in
lib. d. ver. relig. Christ. c. 20, Didericus in L. de Scriptura Hunnius in
libr. de Majestate Scripturæ alijque ferè innumerabiles, qui o-
mnes dum scripturæ autoritatem (id quod plerique fecerunt)
probatam dederunt, etiam Religionis Christianæ confirmant
certitudinem cum hæc ab illâ dependeat: Ut autem brevitati
studuisse videar, ex tanto tot argumentorū cumulo ea duntaxat
in præsentiarum deligere, & delibare placuit, quæ potio-
rem vim habere videntur.

1. Argument. A religioni Christiana plusquam humana & planè di-
vina persuasione. Syllogismus hinc emergit talis Cujus religionis
planè divina datur persuadendi ratio & modus, ea est vera: Chri-
stianæ religionis datur planè divina persuadendi ratio & modus
E. Major per se liquet. Ut enim subitaneus facilisque voluntatis
consensus & approbatio rerum humanarum est. Sic divina per-
suasio mysteriorum credendorum, arguit, in ijs plusquam huma-
nam

nata latere virtutem ac excellentiam. Minor confirmatur 1. modo illo, quo in orbem vera introducta est religio. Nam à paucissimis hominibus (nulla neque humanâ eruditione eloquentiâque instructis nec vi armatis & præterea eiusmodi res docentibus, quæ magnâ ex parte hominum voluntatibus atque adeo ipsi carni repugnant) plurimi sapientissimi unâ vi veritatis, Domino cooperante, eò adducti sunt, ut errorem patrum confirmatum ab ipsa temporis diuturnitate desererent, & Christianam doctrinam amplecterentur. Quod sanè naturaliter absque aliquâ vi majore & planè divinâ nullo modo fieri potuit. 2. testificatione Augustini qui lib. d. ver. relig. c. 3. talem fingit casum. Si priusquam Christianam Religionem mundus complecteretur, sapientium Philosophorum aliquis interrogatus esset, utrum censeret, sine virtute divinâ per unum paucosve, homines, nullâ potentia aut doctrina excellentes, persuaderi mundo illa posse, quæ Christum & Apostolos persuasisse jam cernimus, Respondisset credo ille (inquit Augustinus) non posse hoc ab hominibus fieri, nisi is, quos ipsa Dei virtus atq; sapientia commendasset, ut omnia contemnendo, quæ pravi homines cupiunt & omnia perpetuando, quæ horrescunt, genus humanum ad tam salubrem fidem summo amore atque autoritate converteretur. 3. teste Scriptura 1. Cor. 2, 4. Sermo meus non in persuasibilibus humane sapientie verbis sed in Ostratione Spiritus & virtutis, ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.

2. Argumentum

2. A materia religionis Christianæ planè divinâ. Argumentum hinc oritur eiusmodi. Quæcunque religio. 1. ea dogmata proponit, quæ ita ardua ac difficilia, ut omnem rationis captum excedant. 2. vaticinia de futuris rebus certissimo eventu comprobata continet, ea sola est verissima. Christiana est talis. E. Major est certa. Nam 1. cum multæ rerum naturalium à priori cognoscantur, rerum contra credendarum præsertim vero mysteriorum divinorum ea sit difficultas, ut à priori nullo modo cognosci queant, certè hæc ipsa religionem Christianam eximit à conditione rerum humana-

rum.

B 3

2. Vati-

num. quod constat ex Es. 43. v. 9. Minor stabilitur quoad prius membrum inductione mysteriorum divinorum, ex quorum magno numero duo tantū adducere libet. Prius est de Trinitate Personarum & unitate Essentiæ in Deo *qui habitat in luce inaccessibili, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest.* 1. Tim. 6, 16. Joh. 1, 18. Exod. 33, 20. Alterum de Christo *θεανθρώπω*, quod *ὁμολογῶν μύως μέγα ἔστι τὴν εὐσεβείας μυσήριον* vel Apostolo teste 1. Tim. 3. v. 16. Posterius minoris membrum constat vel ex unicâ de Christo in carnem venturo prædictione quâ de Esaias c. 7. vaticinatur, quæ eventum sortita est teste Luca c. 2. v. 7.

3. Argumen-
tum.

3. *Ex aptâ harmoniâ & perfectione Religionis Christianæ.* Prodit hinc argumentatio talis. In qua Religione deprehenditur 1. convenientissima harmonia. 2. fidei & morum nec non veritatis confirmandæ, falsitatis refutandæ perfecta norma, illa est vera Religio. Christianæ Religioni utrumque competit. E. Maioris prima probatio hinc fluit, quia pulcherrimus religionis ordo evincit ab eo illam constitutam esse, *qui non est Deus confusionis.* 1. Cor. 14, 33. Secunda inde desumitur: quod res omnibus numeris absoluta ac perfecta non nisi à Deo proficiscatur, *Homines enim in multis offendunt omnes Jac. 3, 2. ex parte cognoscunt 1. Cor. 13, 9. Diabolus est Spiritus mendax 1. Reg. 22, 22. in veritate non stetit & veritas non est in eo, cum mendacium loquitur ex proprijs loquitur, quia mendax est & pater mendacij. Cælites seu Angeli boni non sunt mundi in conspectu Dei Job. 14, 15. Cùm igitur, neque ab hominibus, nec à Dæmone, nec à bonis angelis perfectio tanta oriri potuerit, relinquatur eius unica causa Deus, qui perfectus est Matth. 5, 48. cuius perfecta est sapientiâ Job. 11, 7. Minor confirmatur, & mutuo consensu partium doctrinæ tum inter se tum cū utriusq; Testamenti Canone, & perfectâ instructione hominis ad omne bonum opus 2. Tim 3, 17.*

4. Argumē-
tum.

4. *Ab Effectu Religionis Christianæ.* Syllogismum hinc fabrico-
talem. Illa doctrina, cuius est admirabilis vis in alliciendis demul-
cendisque hominum animis, est vera Religio Christiana est ta-
lis doctrina. E. Major est manifesta, quia docet hoc satis calamito-
torum

est Job. 16, 2. Reperere hoc suo exemplo Jacobi filij filiaque: Fru-
stra enim parentem filioli sui Josephi obitum afflictim lugentem
consolati conabantur. Gen. 37, 35. Minor patet tum ex Scripturae
testimonijs 2. Tim. 3, 17. Rom. 15, 4. Proverb. 30, 5. 6. ψ . 19, 8. ψ . 11. &
13. ψ . 29, 7. 8. 9. tum speciali effectuum recensione: haec enim reli-
gio docet ignorantes, ψ . 19, 9. ψ . 119, 99. confutat contradicentes
Act. 6, 10. delectat auscultantes. Joh. 6, 68. efficaciter solatur mœ-
rentes ψ . 19, 93. & 94. convincit refragantes. Cuius rei illustre no-
bis exemplum præbet Philosophus argutissimus, qui non arte hu-
mana sed vi verbi divini persuadebatur, ut Christianam religio-
nem capefferet, videatur Hafenrefferus in L. de Scriptura.

§. *A miraculis quibus Christiana Religio fuit obsignata.* Argumen-
tor ita. Quæ doctrina miraculis divinâ planè virtute editis con-
spicua est, illa est vera. Atqui Christiana Religio est talis. E. Ma-
jor probatur, quia *Deus facit mirabilia solus* ψ . 72, 18. *quia Deus facit*
mirabilia magna solus ψ . 136, 4. Minor demonstratur partim per mi-
racula, quæ à Mose & Prophetis, partim per ostenta N. T. quæ
tùm à Christo tum ab Apostolis fuere edita, Inter quæ omnia
principem locum tenent illa quæ immediatè a Christo solo pro-
fecta sunt. Ille enim talia patravit, *quæ à seculo nō sunt audita*: Joh.
9, 32. *talia opera fecit, quæ nemo alius fecit.* Joh. 3, 2. Joh. 15, 24. & quod
palmarium ego puto, *idixit dominus* hæc omnia præstitit. Act. 3,
12.

At verò duplex occurrit circa Majorem difficultas. 1. Prima
Unde constet hæc miracula & fuisse vere divina, & ad confirmationem do-
ctrinae Christi producta. Delio hic natatore opus est, seu potius
Christo duce, quo auspice de tantâ re sic habendum censeo.
1. Miracula hæc fuisse non aliunde nisi à Deo orta evincitur. 1. ex
eorum eminentiâ & sublimitate. Talia enim illa sunt, ut humanæ
mentes ad ea obstupescant. Exemplorum instar est effatum populi
dicentis. *Quis est hic cui ventus & mare obediunt?* Matth. 8, 20.
2. ex modo quo illa patrata sunt. Præstigiatorum filij, longo ap-
paratu præmissis, tandem aliquando aliquid proferunt, quod ad-
miratione dignum videatur. Contra Deus solo verbo Christus
prece, ad res maximas gerendas utitur: cuius rei documēta extant

ψ . 33, 9.

visibilem manifestationem, vel per Scripturæ testificationem. Sic ubi terræ ruptæ hiatus Coram cum asseclis absorpit, Domini gloria dicitur apparuisse Num. 16. 20. Sic maris rubri divisio tribuitur Deo *ψ. 78, 14. 4.* Quia ipsi veritatis hostes talia miracula pro divinis habuerunt. Hinc Magi per Mosen edita prodigia divina esse asseruerunt, cum faterentur *hinc inesse digitum Dei.* Exod. 8. 19. Centurio ad Christi crucem consistens viso terræ motu dixit *hic vere erat filius Dei* Matth. 27. 54. Dionysius Areopagita cum, patiente Christo in cruce, adspiceret Soli deficere lumen exclamasse dicitur. Aut Deus patitur, aut machina mundi dissolvetur. Ad Alterum quæstionis caput, nempe unde constet, edita esse hæc miracula ad fidei confirmationem. Respondemus, hoc patere 1. ex exemplo Christi, qui probaturus unum fidei articulum, de suâ incarnatione jam factâ, ad miracula provocat à se edita. Matth. 11. Idem esto de probatione reliquorum articulorum iudicium.

2. A fine. Nam, cum Christi miracula idcirco consignata sint, *ut credamus quod Iesus sit Christus ille Filius Dei*, quid cogitare aliud possumus, quam in eius gratiam miracula facta esse, per quem fiebant. Quod si prius de gloriâ Christi constat, non poterimus amplius dubitare de veritate universæ doctrinæ Christianæ, quæ hunc autorem habet. 2. Secundum dubium est, quid sit inter Divina & Diaboli prodigia discriminis? Non abs re hoc quæritur, cum *Antichristi adventus sit secundum operationem Satane* 2. Thes. 2. 9. *cum certum sit pseudoprophetas surrecturos esse, durosque signa & prodigia.* Matth. 24. De tota autem re sic habendum. Discrimen 1. est D E I miracula fiunt ex absoluta potestate DEI, qui, quicquid vult, facit Ps. 115, 3. & 135, 6. Diabolus non ex absoluta sed determinatâ à Deo permittente nec impediante potestate sua promit miracula. Hinc ne quidem pulices Deo invito potest producere. Exod. 8, 19. hinc Deo nolente Jobi corpus nullo pacto lædere valuit. Job. 1, 12. hinc sine Christi indultu nequivit porcos invadere Matth. 8, 31. 2. Dei miracula sunt reipsâ talia: Diaboli sunt meræ præstigiæ & ludibria. Quo pertinet historia de cæco

de cæco & claudo à Vespasiano sanato, qui tamen non verè sed
apparenter & oculorum & pedum usu fuerat privatus, teste Tacito
lib. 4. hist. & Tertul. in Apol. c. 22. 3. Deus magna innumera-
q; Psal. 72, 18. & Pl. 136. 4. Diabolus minima paucissimaq; admi-
ratione digna opera producit, 4. DEI opera diriguntur ad sui ipsi-
us gloriam hominumq; emolumentum, Diaboli fictitia miracula
neq; DEI gloriam nec hominum juvant salutem, sed potius vel
ad ambitionem & gloriam Diaboli ut Matth. 4, 8. vel ad oppu-
gnandam veram doctrinam spectant, qualia sunt miracula Anti-
christi seu Papistica. 2. Thes. 2, 9.

6. Argumentum ducitur à constantia Martyrum. Argumentandi *6. Argum.*
ratio hæc esto. Quam doctrinam innumerabiles omnis ordinis
& sexus & ætatis homines (qui & DEO placendi veræq; religio-
nis cognoscendæ colendæq; incredibili cupiditate accensi, & sin-
gulari vitæ integritate conspicui) sic amplexi sunt, ut vitam ipsam
amittere maluerint, quam eam, quam profitebantur, doctrinam
deserere, illa est vera religio. At de Christianâ Religione verum
est prius. E. Major probatur 1. ex DEI providentia, quia cum
homines ad eum finem creati sint à DEO, ut sibi verâ religione
atque cultu serviant, aut nullis omninò (quod incredibile est,) aut
illis maxime secundum rectissimam suæ providentiæ normam,
opitulari, ad eam rem putandus est, qui tam ardentè ipsi servire
cupiunt, ut quo placerent illi, non modò sanctissimè vixerint, ve-
rum etiam (quod omnium maximum est) constantissimè mor-
tem pro illo oppetiverint. 2. Ex DEI bonitate & charitate erga
homines. Nam quam esset ab illâ alienum, imò verò quàm cru-
dele esset, permittere, atque pati, ut homines ea voluntate, eo
studio religionis eo desiderio salutis, ea vitæ innocentia in nego-
tio summo, quod ad salutem æternam spectat, fallerentur, ac vi-
tam etiam sine utilitate prodigerent! Hoc certè nemo qui modò
convenienter rationi judicet, persuadere sibi possit de DEO, si qui-
dem eum & sapientem & providum & clementem & nostri a-
mantissimum esse illa cognitionis luce, quæ mentibus nostris est
innata, compertum omnes habemus. Minoris robur consistit in
longa serie eorum, qui pro veritate religionis Christianæ nul-
lum ne vel vitæ discrimen adire dubitarunt. Talis erat Eleazar

Q

2. Mac,

2. Mac. 6, 18. 19. & 27. Tales erant septem illi fratres, quorum mentio fit 2. Mac. 6, 2. 7. 10. 13. 15. 18. 24. Tales deniq; fuerunt omnes isti qui martyrii laude cohonestantur. in Epistola ad Hebr. cap. 11. 36. 37. 38.

7. & Ult.
Argumentū.

7. Ultimum idq; firmissimum est desumptum ab interno Spiritu Sancti Testimonio. Syllogismus hinc formatur talis. Quam religionem Spiritus Sanctus in cordibus fidelium testatur esse veram, ea sola est vera Religio Christianam Religionem Spiritus Sanctus in cordibus fidelibus testatur esse veram E. Christiana Religio est vera Religio. Major licet probatione vix egeat confirmari tamen potest appellationibus & attributis Spiritus *qui est Spiritus veritatis* Joh. 15, 26. & 16. v. 13. 1. Joh. 4, 6. *Spiritus firmus & stabilis* Ps. 51. 12. *Cujus testimonium omni humana testificatione certius ac majus.* 1. Joh. 5, 8 & 9. Minor patescit tum ex Scripturæ, tum ex Patrum testimonio *Spir. S. ducit nos in omnem veritatem* Joh 16, 13. *Spiritus testatur, quod Spiritus sit veritas,* id est, quod doctrina à Spiritu Sancto profecta sit immota veritas, 1. Joh. 5, 7. Ex Patribus inventus est Dionysius 1. c. 7. de divinis nominibus scribit; *Novit is, qui veritati conjunctus est, quam bene se habeat, etiamsi plures illum corripunt, quasi amentem & extra se factum. Per intemeratam enim fidem extra se fit, et a singulis patitur. Porro novit se ipsum veraciter non quod illi ajunt, insanire, sed ab instabili atq; variabili circa latissimam erroris varietatem motu per simplicem & semper se eodem modo habentem veritatem evasisse liberum.* Porro tota hæc res videtur illustrari posse. 1. certitudine precum nostrarum exauditarum, quæ testem habet patrum conscientiam, ut patet ex Ps 10, 17. 2. certitudine adoptionis nostræ. *Spiritus enim Sanctus perhibet testimonium Spiritui nostro, nos esse Filios DEI* Rom. 8, 16. 3. certitudine vitæ æternæ propter Christum nobis donandæ. *Scimus namq; in quem credimus; & certissimus, quia potens est depositum nostrum servare in illum diem* 2. Tim. 1, 13. per quem autem hoc depositum servetur, additur seq. vers. *Bonam depositum custodi per Spiritum Sanctum, qui habitat in nobis.* Uti autem de precibus exauditis, de adoptione nostra, de vitâ æternâ certiores nos facit internum Spiritus Sancti testimonium, sic quoque se res habet in cognoscendâ Christianæ doctrinæ certitudine, quæ non tantoperè externo atque interno teste firmatur. Cœlestum

Coeterum hoc internum testimonium frustra exspectatur, extra Scripturas: neque enim acquiritur, per raptus Enthusiasticos, seu clandestinam, quæ sit remoris arbitris, inspirationem: lectione, meditatione, auscultatione Scripturarum ad hanc rem cum primis est opus, absque qua si fiet, oleum & opera perditur Es. 8, 19. & 20. Atque hæc sunt ferè potissima, quibus Religionis Christianæ certitudo comprobatur argumeta, quæ tamè non *separatim* sed *conjunctim* sumi & ad præsens institutum applicari debent Summa autem argumentorum omnium comprehenditur hoc Syllogismo. Illa Religio (1) cujus datur planè divina persuasio, (2) quæ & dogmata cognitu difficilissima & vaticinia de rebus futuris certo exitu cõprobata complectitur. (3) cujus exacta est harmonia & admiranda perfectio. (4) cujus doctrinæ est ingens vis & efficacia, (5) quæ tot tantis, tamq; stupendis miraculis est confirmata. (6) pro qua martyres supplicia quoque crudelissima adire non reformidarunt (7) quam Spiritus Sanctus in cordibus fidelium testatur esse veram, ea demum est vere Religio. Religioni Christianæ competunt septem prius enumerata requisita. E. Atque fiæc de Theoremate 4.

THEOREMA V.

Christiana Religio ab aliis certis differt variis modis præcipuè autem Autbore, materiâ, formâ, fine, attributis & effectis.

Differt Christiana Religio ab aliis sectis his cum primis modis, 1. *Autbore* veræ Religionis causa prima est DEUS 2. Petr. 1, 3. *Prout divina vis ipsius omnia nobis donavit. quæ ad vitam & pietatem pertinent, per agnitionem illius qui vocavit nos ad gloriam ac virtutem.* Falsæ Religionis causæ Internæ, 1. Humana ratio per lapsum depravata, 2. Scripturarum ac potentiæ divinæ ignorantia Matth. 22, 29. 3. Veritatis fastidium 2. Thes. 2, 10. 2. Tim. 4, 3. Externa est Diabolus, Jac. 3, 15. Non est ista sapientia supernè descendens: sed terrena animalis dæmoniaca, 2. Cor. 4, 4. 2. Cor. 11, 2. & 3. 2. *Materia* vera Religio habet legem DEI & Evangelium integrum. Falsa nihil horum habet, sed quicquid ex Scripturis habet, id multis modis corrumpit: multa etiam rerum divinarum ignorat. 3. *Formâ* vera Religio colit DEUM eo modo qui verbo DEI est præscriptus. Falsa vel fingit alium DEUM ab eo, qui se in verbo suo mani-

manifestavit vel verum non eo quo par erat modo veneratur
Rom. 1, 28. 4. *Fine*, Christianæ Religionis finis est vel *Universalis*.
gloria DEI 1. Cor. 10, 31. Col. 3, 17. 1. Pet. 4, 11. vel *Particularis*, ut con-
vertatur homines à tenebris ad lucem à potestate Sathane ad Deum, ut re-
missionem peccatorum & sortem inter sanctos accipiant per fidem, opera
facientes digna iis, qui resipuerunt, Act. 26, 17. Falsæ universalis finis
est *DEI ignominia*. Particularis 1. Ingenii ostentatio qualis fuit in
Arrio. Honorum temporalium præ æternis gaudiis electio cuius
rei exemplum erat in Phariseis Joh. 11, 43. 5. *Attributis* Religio ve-
ra est, una divina perfecta, sancta, necessaria, utilissima, antiquis-
sima, firma & semper durans, spontanea catholica. In falsa Re-
ligione hæc ferè omnia se contra habent. 6. *Effectis*. Christiana
Religio digitos quasi habet, id est, maximam vim; tum ad conver-
tendos Ethnicos, Testis est unus instar omnium Rex Agrippa, apud
quem tantum ponderis unica Pauli concio habuit, ut ipse parum
abesse fateretur, quin à Paulo persuasus Christianam amplectere-
tur religionem Act. 26, 28. Tum ad avocandos à tristitia homi-
num animos, quos summis delibutos reddit gaudiis. Psal. 119, 14.
& v. 162. Atque hæc sunt præcipua discrimina inter veram & fal-
sam Religionem. Illa autem accuratè teneantur necesse est. 1. Ob
veræ Religionis confirmationem, Vera enim Religio Autorem
materiam formam, finem & effectum habet insignem In falsa nil
tale deprehenditur. 2. Falsæ discretionem & rejectionem Nam
cum jubeamur *δοκιμάζειν τὰ πνεύματα*, 1. Joh. 4, v. 1. quo tandem
pacto hic delectus debito habebitur modo, si hoc discrimen ne-
gligatur?

Conclusio.

DEO PATRI FILIO & SPIRITUI SANCTO gratias agi-
mus immortales, quòd Religionis Christianæ lucem; nobis in-
dulserit eundem devoto pectore rogamus, hanc veram Religio-
nem à Christo ipso propositam & per Apostolos propagatam a-
pud nos illibatam conservare dignetur, quo ipsum rectè
agnoscamus & colamus, & tandem vitam conse-
quamur æternam., Amen.

F I N I S.

cur
lis.
on-
re-
er.
nis
t in
jus
ve-
uis
Re-
ana
er-
oud
una
ere-
mi-
14.
fal-
Ob
em
nil
am
dem
ne-
agi
in-
gio-
na.

05 A 948

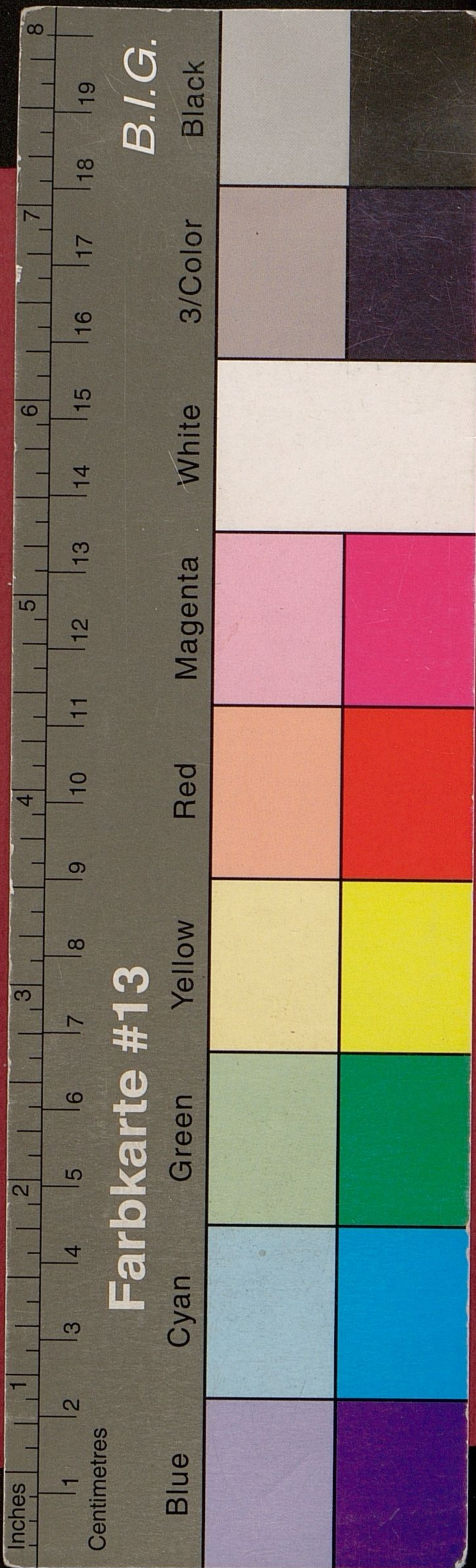
ULB Halle 3
003 761 703

VD 77

801

I N
SYSTEMATIS THEOLOGICI PARTEM
Primam Generalem
DE RELIGIONE ET EJUS ARTICULIS
Generatim consideratis.

DISPUTATIO II.

De
**RELIGIONE
CHRISTIANA, QUOD
ILLA SOLA SIT VERA ET
CAPESSENDA.**

Quam
ALTISSIMO ADSPIRANTE

SUB
PRÆSIDIO
BALTHASARIS MEISNERI
S. S. Th. D. & Profefs. publ.

Placidâ συζητήσῃ ventilandam exhibet
CHRISTIANUS KÖCKERT,
Lübecens. Saxo.

*Ad diem 10. Augusti horis pomeridianis,
in Auditorio minori.*

WITTEBERGÆ,

Excusa Typis JOHANNIS GORMANNI,
ANNO M DC XXV.